

до реєстр.
№№ 10439,
10439-1, 10439-2

ВИСНОВОК

до проектів законів України

про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України"
щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439),

про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності
та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України (реєстр. № 10439-1),

про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України"
та інших законів України щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439-2)

21 лютого 2024 року
протокол № 163

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (далі – Комітет) на своєму засіданні 21 лютого 2024 року (протокол № 163) розглянув проекти законів України:

про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439 від 29.01.2024), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ),

про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України (реєстр. № 10439-1 від 05.02.2024), поданий народним депутатом України Разумковим Д.О. та іншими народними депутатами України,

про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" та інших законів України щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439-2 від 12.02.2024), поданий народним депутатом України Железняком Я. І. та іншими народними депутатами України.

Згідно пояснювальної записки основний законопроект про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439) розроблено в рамках реалізації фіскальних структурних реформ, передбачених Меморандумом про економічну та фінансову політику від 24 березня 2023 року та від 19 червня 2023 року, з метою удосконалення правових засад діяльності Бюро економічної безпеки України

(далі – БЕБ). Законопроектом реєстр. № 10439 пропонується внести зміни до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України", якими передбачити:

вимоги до членів конкурсної комісії на обрання директора БЕБ, їх права та обов'язки, порядок прийняття ними рішень;

уточнення підстав звільнення директора БЕБ;

встановлення обов'язковості проходження психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа перед призначенням особи на посаду в БЕБ;

визначення положень щодо формування та прийняття рішення Комісією з проведення зовнішньої незалежної оцінки (аудиту) ефективності діяльності БЕБ, уточнення прав і обов'язків її членів та передбачити, що фінансування діяльності зазначеної Комісії та її членів може здійснюватися за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги;

обов'язкове проходження атестації заступниками Директора Бюро економічної безпеки України в порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України;

проведення атестації працівників Бюро економічної безпеки України, які призначені на посади до набрання чинності цим Законом, через один рік після припинення чи скасування воєнного стану.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України, проаналізувавши законопроект, висловило до нього зауваження (лист № 16/03-2024/39378 від 20.02.2024 (1474429)). Крім того, звернуло увагу, що на розгляді Верховної Ради України перебувають проекти законів України «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10088 від 25.09.2023) та «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10088-1 від 10.10.2023), значна частина положень яких є тотожними положенням законопроекту реєстр. № 10439 та рекомендувало проекти законів реєстр. №№ 10088, 10088-1, 10439, 10439-1 та 10439-2 розглядати одночасно.

Альтернативні законопроекти (реєстр. №№ 10439-1, 10439-2) пропонують врегулювати аналогічне коло питань шляхом внесення змін як до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" так і інших законодавчих актів України (Кодекс законів про працю України, Кодекс адміністративного судочинства України, законів України "Про Раду національної безпеки і оборони України", "Про професійний розвиток працівників", "Про правовий режим воєнного стану", "Про оперативно-розшукову діяльність", "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю").

Так, головною метою законопроекту (реєстр. № 10439-1), поданого народним депутатом України Разумковим Д.О. та іншими народними депутатами України є забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України. Ключовими відмінностями законопроекту від основного автори визначили таке:

1) конкурсна комісія з відбору Директора БЕБ формуватиметься у складі 3-ох осіб, призначених КМУ, та 3-ох осіб, призначених від бізнес-спільноти (торгово-промислові палати, об'єднання роботодавців, професійні спілки та їх об'єднання, громадські спілки, членами яких є суб'єкти господарювання);

2) аналогічний підхід застосовано до формування Комісії з проведення оцінки діяльності БЕБ, яка складається з одного представника від КМУ і двох від бізнесу;

3) участь у зборах бізнес-спільноти мають право брати суб'єкти, які відповідають таким вимогами:

zareєстровані в установленому законодавством порядку не менше ніж п'ять років до дня оприлюднення оголошення про скликання зборів;

zareєстровані як суб'єкти лобіювання відповідно до Закону України "Про добросовісне лобіювання" (ця вимога не застосовується до набрання чинності і введення в дію Закону України "Про добросовісне лобіювання");

4) у зборах не можуть брати участь об'єднання підприємців, визначені статтею 21 Господарського кодексу України, професійні спілки та їх об'єднання, громадські спілки, які відповідають хоча б одному з таких критеріїв:

членами яких є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації чи підприємства країни, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України, або фінансувалися ними;

мають філії, представництва (інший відокремлений підрозділ) в країні, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України, або фінансувалися ними;

здійснювали чи здійснюють діяльність із залученням міжнародної технічної допомоги, донорами якої є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи, організації чи підприємства країни, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України, або фінансувалися ними;

5) на перехідний період, а саме для відбору Директора БЕБ вперше після прийняття пропонованого законопроекту, конкурсна комісія формується у складі 3-ох осіб від КМУ та 3-ох осіб за пропозицією міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції, реформи органів правопорядку, які мають переважаче право голосу під час прийняття рішення;

6) для оцінки (аудиту) діяльності Директора БЕБ, обраного вперше після прийняття пропонованого законопроекту, Комісія з проведення оцінки формується у складі 3-ох осіб, призначених за пропозицією міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері запобігання і протидії корупції, реформи органів правопорядку;

7) уточнено порядок конкурсного відбору працівників БЕБ через визначення чіткого складу конкурсної комісії (3 особи призначає Директор БЕБ, а 3 – громадська рада при БЕБ) та етапів проведення конкурсу;

8) інститут стажування в БЕБ замінено на випробування – стажування, в розумінні ст. 23 Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" за змістом суперечить загально прийнятому уявленню та використанню цього поняття. Законом України "Про державну службу" передбачено, що Порядок стажування державних службовців визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Даний Порядок визначає загальні положення щодо проходження державними службовцями стажування, в тому числі за кордоном, як однієї з форм підвищення рівня професійної компетентності;

9) уточнено строки проведення оцінки (аудиту) ефективності діяльності БЕБ та порядок прийняття рішення відповідною Комісією;

10) суттєво доопрацьований механізм атестації працівників БЕБ: атестація проводиться одразу після призначення Директора БЕБ (а не через рік після завершення воєнного стану, як передбачено основним проектом); атестацію проходять всі працівники БЕБ (а не тільки ті, що були призначені до набрання чинності Законом); атестація проводиться протягом чітко визначеного терміну – протягом року (а не безкінечно, як передбачено основним проектом); повторна атестація заборонена; не менше 3 з 6 членів кадрової комісії з атестації мають бути делеговані міжнародними і неурядовими організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги, дипломатичними місіями; чіткий порядок проведення атестації.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило зауваження до законопроекту (лист № 16/03-2024/39388 від 20.02.2024 (1474437)).

Законопроект (реєстр. № 10439-2), поданий народним депутатом України Железняком Я. І. та іншими народними депутатами України, додатково враховує пропозиції міжнародних партнерів, зобов'язання виконати які взяла на себе Україна, зокрема питання переатестації працівників Бюро та усунення можливості політичного впливу на БЕБ.

Так, законопроектом реєстр. № 10439-2 запропоновано внести зміни до Закону України «Про Бюро економічної безпеки України», якими, зокрема, передбачено удосконалити регулювання питань щодо:

1) проведення нового прозорого конкурсу на зайняття посади керівника Бюро (за переважної участі в конкурсній комісії міжнародних експертів за прикладом практик Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національного агентства з питань запобігання корупції);

2) проходження атестації діючих співробітників Бюро (атестація здійснюється впродовж 18 місяців згідно з Порядком, який затверджується Директором БЕБ; проводиться атестаційними комісіями з переважною кількістю осіб делегованими міжнародними і неурядовими організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги, дипломатичними місіями; її предметом є оцінка професійної компетентності, рівня спеціальних знань та умінь, професійної етики та доброчесності;

3) виключається можливість звільнення Директора БЕБ на підставі визнання Кабінетом Міністрів України роботи БЕБ незадовільною;

4) проведення зовнішньої незалежної оцінки (аудиту) ефективності діяльності Бюро економічної безпеки України.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює зауваження до законопроекту (лист № 16/03-2024/39404 від 20.02.2024 (1474442)).

Під час обговорення законопроектів на засіданні Комітету, народні депутати України – члени Комітету

підтримали концепцію перезавантаження роботи Бюро економічної безпеки України, запропоновану у законопроекті про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439);

наголошували на необхідності одночасного розгляду Верховною Радою України проекти законів України про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10088), про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів із реформування Бюро економічної безпеки України» (реєстр. № 10088-1), про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439) та альтернативні проекти законів України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України (реєстр. № 10439-1), про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" та інших законів України щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439-2).

У зв'язку отриманими зауваженнями Комітет вважає за доцільне під час підготовки законопроекту до другого читання внести пропозиції і поправки щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та

відповідають предмету правового регулювання законопроекту, відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України зокрема щодо пропозицій, зауважень, висловлених у висновках Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України.

З огляду на зазначене та керуючись положеннями частини четвертої статті 73, частини третьої статті 93, статті 108, пункту 1 частини першої статті 114, частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, Комітет вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1) проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439) та альтернативні проекти законів України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення незалежності та деполітизації роботи Бюро економічної безпеки України (реєстр. № 10439-1), про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" та інших законів України щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439-2) включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;

2) проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439), поданий Кабінетом Міністрів України, прийняти за основу, а альтернативні законопроекти (реєстр. №№ 10439-1, 10439-2) – відхилити;

3) надати доручення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики при підготовці до другого читання доопрацювати законопроект про внесення змін до Закону України "Про Бюро економічної безпеки України" щодо удосконалення роботи Бюро (реєстр. № 10439) з урахуванням пропозицій і поправок суб'єктів права законодавчої ініціативи, з необхідним техніко-юридичним доопрацюванням, а також доопрацюванням та усуненням суперечностей відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

2. Доручити Голові Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики – народному депутату України Гетманцеву Д. О.:

1) звернутися з листом до Голови Верховної Ради України щодо одночасного розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України проектів законів України реєстр. № № 10088, 10088-1, 10439, 10439-1, 10439-2;

2) бути співдоповідачем від Комітету з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Голова Комітету

Д. ГЕТМАНЦЕВ

